I.

GRADJEVNI RED

ZA

LADANJE

U KRALJEVINAMA

HRVATSKOJ I SLAVONIJI

I TO:

ZA TRGOVIŠTA, SELA, ZASELKE, NAPUČENE PUSTARE, RADNIČKE NASELBINE ILI KOLONIJE, ZA KUĆNE GROMADE, ZA OSAMLJENE DVOROVE I POJEDINE KUĆE.

U ZAGREBU.
KRALJ. ZEMALJSKA TISKARA.
1900.

Poglavje I.

Obćenite ustanove.

§. 1.

Potreba dozvole za gradnju.

Gradjevnu dozvolu valja zatražiti prije svake novogradnje, dogradnje, rušenja, preinake i prije svakoga većega bitnoga popravka, koji upliva na gradjevno stanje sgrade ili njezinih glavnih dijelova, ili kojim se dira u čvrstoću sgrade, u njezinu sigurnost proti požaru ili u prava susjeda, naročito prije:

a) gradnje zdenaca i podruma;

b) izvedenja novih i preinake postojećih gnojišta, zahodâ, zatim kanala i žljebova (rigola) u pogledu njihovih omjera, smjera i pada;

c) gradnje novih i preinaka postojećih ognjišta i dimnjaka;

d) preinakâ stanova u dućane, suše, prešnice i druge gospodarstvene sgrade i obratno ovih u stanove;

e) izvadjanja i odstranjenja razdjelnih zidova;

f) postavljanja munjovoda;

g) preinakâ vanjskoga pročelja;

h) probušenja vrata i prozora na ulicu ili prama susjedu;

i) preinakâ i povišenja krovova;

k) svake preinake na stropovima od prokolja ili od stropnih greda, kao i prije svake preinake na stropovima kao i inim nosatnim dielovima gradjevine itd.

Polakšice pri zatraženju gradjevnih dozvola sadržane su u §§. 3. i 4.

§. 2.

Nadležna oblast za izdanje gradjevne dozvole.

a) Obćinsko poglavarstvo podieljuje gradjevnu dozvolu: za novogradnje manjih posvema običnih gospodarstvenih sgrada (staja, suša, kukuruzana, hambara, svinjaca itd.), za slučaj, da se takove izvadjaju na zidanom temelju, zatim za popravke veće vrsti stanbenih i gospodarstvenih sgrada bez strojeva za tjeranje obrta, ako su za izvadjanje ovih radnja potrebna lazila (skele), za preinake stanova u dućane, suše, prešnice ili u druge gospodarstvene sgrade, za probušenje vrata i prozora prama ulici ili prama susjednim kućama, za premještenje i povišenje krovova.

b) Kr. kot. oblast saslušav mnienje svoga oblastnoga stručnjaka: za novogradnje, dogradnje i za ostale preinake svake vrsti, za koje nisu posebne ustanove sadržane u §§. 3., 4., 6. i 8., nadalje za namještenje munjovoda i za svekolike promjene uličnoga lica sgrada, te za uredjenje cesta, odvodnih jaraka i rigolâ, u koliko se odnose na regulatornu osnovu mjesta ili na uredjenje gradilišta i dvorišta.

Podieljenje gradjevne dozvole za gore navedene gradnje može takodjer kr. kotarska oblast uz pridržanje odobrenja povjeriti obćinskomu poglavarstvu.

c) Kr. županijska oblast: za sve gradnje u svrhe obrtničke sa strojevima za radbu ili bez takovih, kao i za njihove popravke, saslušav mnienje svoga oblastnoga stručnjaka.

§. 3.

Gradnje, koje treba prijaviti sâmo obćinskomu poglavarstvu.

Preinake manje vrsti imadu se prije, nego li se odpočne sa radnjom, prijaviti ustmeno ili pismeno obćinskom poglavarstvu, kojemu nadleži odlučiti o tom, da li je prije podieljenja dozvole na zamoljenu preinaku potreban doprinos gradjevnoga nacrta, odnosno obdržavanje povjerenstvenoga očevida. Ako je pako potreban nacrt, te obćinsko poglavarstvo mnije, da se u predmetu bez očevida ne može dalje uredovati, to će slučaj prijaviti uz podnesak spisa kr. kotarskoj oblasti, koja je jedina nadležna izdati formalnu gradjevnu dozvolu, dotično prije toga odrediti očevid.

§. 4.

Popravci, koje ne treba prijaviti.

Popravaka ne treba prijaviti, ako oni ne uplivaju na gradjevno stanje sgrade, već služe lih za uzdržavanje iste.

§. 5.

Gradnje c. i kr., te kr. ugarskoga ministarstva i kr. zemaljske vlade.

Za gradnje, koje izvadjati dadu c. i kr. ministarstva, te kr. ugarsko ministarstvo ili kr. zemaljska vlada, nadležna je za odredjivanje i rukovodjenje povjerenstvenih očevida, te izdanje gradjevne dozvole kr. županijska oblast, u području koje se namjerava gradnja izvesti.

Mjestna obćinska poglavarstva, kojima je prije očevida dozvoljen uvid u predloženu osnovu, te prisustvovanje kod očevida, vlastna su primjetbe staviti lih glede situacije osnovane gradjevine, obzirom na mjestne okolnosti, glede regulatorne osnove, kanalizacije, prigovora susjeda itd., ali nisu ovlaštena prigovoriti sastavku predložene osnove, niti načinu izvedenja.

Županijska oblast izdade na temelju preduzetoga očevida gradjevnu dozvolu, koja se saobćuje obćinskom poglavarstvu uz pravo priziva na kr. zemaljsku vladu.

§. 6.

Molba za gradjevnu dozvolu i prilozi.

Svaka gradnja imade se prijaviti u smislu §. 2. nadležnoj oblasti. One gradnje, koje spadaju u nadležnost obćinskih poglavarstva mogu se prijaviti pismeno ili ustmeno.

U potonjem slučaju mora se ustmena prijava uvrstiti u zapisnik.

Kod običnih seoskih gradnja u razštrkanim i od prometa udaljenim mjestima, kao i kod gradnja, sastojećih od jedne sobe, kuhinje i komore ili kod omanjih nuzgrednih ili gospodarstvenih zgrada dovoljno je, da se izmjere i način izvedenja osnovane gradjevine prijave pismeno ili ustmeno, u kojem se slučaju dotični podatci uvrste u zapisnik, dočim je dostatno, da se o situaciji pridonese prostoručna škica.

Pismena kao i ustmena u zapisnik uzeta molba mora biti biljegovana sa biljegovkom od 1 krune po arku, a svaki prilog sa biljegovkom od 30 filira.

Za novogradnje, dogradnje ili preinake veće vrsti, zatim za gradnje uz javne ceste imade se molbi priložiti osnova u dva primjerka, sastojeća iz situacije gradilišta u mjerilu od najmanje 1 : 2880 uz oznaku njegovoga katastralnoga broja i vlastnika, zatim postojećih vlastitih i susjednih sgrada, cesta, puteva, položaja i udaljenosti zdenaca, zahodnih jama i gjubrišta od susjeda i vlastite sgrade. Ovu situaciju valja obložiti sa svim tlorisima u mjerilu od najmanje 1 : 100, naročito tlorisom podruma i krovišta, nadalje sa nacrtima glavnoga pročelja i prosjeka. Gradjevni nacrt ima biti podpisan po osnovatelju nacrta, po vlastniku zemljišta i gradnje, ter po ovlaštenom gradjevnom vještaku, kojemu je povjereno izvedenje gradnje.

§. 7.

Gradjevno povjerenstvo i očevid o gradnjama, spadajućim u nadležnost obćinskoga poglavarstva.

Podnešenu zapisničku molbu za podieljenje gradjevne dozvole glede gradnja spadajućih u nadležnost obćinskoga poglavarstva izložit će isto kroz 8 dana na uvid, ter će o tom obavjestiti susjede, da mogu svoje primjetbe staviti bud pismeno, bud ustmeno.

Kod gradnja na medji susjednih obćina imadu se k očevidu prizvati i zastupnici susjednih obćina.

Obćinsko zastupstvo bira na predlog obćinskoga poglavarstva stalno gradjevno povjerenstvo, sastojeće prema veličini upravne obćine od 3 do 5 članova, u koje povjerenstvo imadu biti birani po mogućnosti odbornici upravne obćine, gradjevni stručnjaci, naime: graditelji, majstori ili kalfe zidari, tesari, klesari, ili ovim obrtima vješti seljaci, koji su već radili kod gradnje sgradâ, zatim po mogućnosti obćinski liečnik i veterinar.

Za prosudjivanje molbe za gradnju i izpitanje mjestnih okolnosti izašilje obćinsko poglavarstvo na lice mjesta

uz poziv molitelja gradjevne dozvole i susjeda gradilišta gradjevno povjerenstvo, u kojemu ima biti barem jedan od prije spomenutih gradjevnih vještaka.

To povjerenstvo, saslušav gore pomenute interesente, razpravlja eventualne prigovore odmah na licu mjesta.

Ob obdržavanom očevidu imade se sastaviti zapisnik, a obćinsko poglavarstvo imade ga u roku od 3 dana podnieti kr. kotarskoj obl·sti na riešenje.

§. 8.

Polakšice za podijeljenje gradjevne dozvole.

Ako se radi o jednostavnoj ladanjskoj ili seljačkoj gradjevini, spomenutoj u §. 6., za koju ne treba pridonijeti nacrta, te ako se radi o izvedenju takovih gradjevina u vanrednim i neodgodivim slučajevima, kao što je uništenje sgrada požarom, povodnjom, potresom ili usljed inih elementarnih nezgoda, ili pako usljed porušenja sgrada, odnosno kad nastane u obće oskudica nastanjenja cielih porodica, to je obćinsko poglavarstvo vlastno nakon učinjene prijave stranke i u smislu §. 7. preduzetoga povjerenstvenoga očevida odmah podieliti gradjevnu dozvolu, a prepis iste podnieti na uvid kr. kotarskoj oblasti.

§. 9.

Potreba izaslanja posebnoga povjerenstva. Odšteta povjerenstvu za očevid.

Ako kr. kotarska oblast pronadje, da neima proti izvedbi gradnje, za koju tieba u smislu §. 6. nacrt podnijeti, nikakovih zaprijeka sa javnoga ili privatno-pravnoga gledišta, te ako ne treba radi jednostavnosti radnje ni tehničkoga izvjestitelja izaslati, izdat će kralj. kotarska oblast na temelju zapisnika gradjevnoga povjerenstva bez daljnih izvida gradjevnu dozvolu u roku od 8 dana, ter će o tom interesente obavijestiti putem obćinskoga poglavarstva.

Ako se pako pokaže potrebnim, izašilje kr. kotarska oblast na lice mjesta svoga tehničkoga, a u važnijim slučajevima osim prije spomenutoga i upravnoga urednika, koji će uz sudjelovanje ostalih članova gradjevnoga povjerenstva obaviti očevid. Prema odredbi kr. kotarske oblasti može tehničkoga izvjestitelja iznimno zamjeniti koji ovlašteni civilni tehnik.

Na temelju dotičnoga zapisnika izriče kr. kotarska oblast u roku od 8 dana odluku, ako ne postoje opravdani razlozi za dulji rok za izdanje iste, koja se imade svima interesentima do znanja staviti.

Članovom povjerenstva u pravilu ne pripada odšteta za obavu očevida, izim ako su s istim skopčani troškovi putovanja, u kojem slučaju pripada članovima propisana dnevnica i kilometrina.

Troškove nosi stranka, koja je zamolila dozvolu za gradnju.

§. 10.

Prigovori proti gradnji.

Svaki privatno-pravni prigovor proti gradnji, ako nije podnešen kod mjestnoga očevida, imade se najkasnije za 24 sata nakon istoga pismeno podnijeti onoj oblasti, koja je očevid preduzela, jer se na kašnje podnešene prigovore može samo onda obzir uzeti, ako kraljevska kotarska oblast još nije izdala gradjevne dozvole.

Privatno-pravne prigovore, koji se sudbenim putem imadu riješiti, treba u odluci naročito navesti, dočim glede ostalih prigovora odlučuje kr. kotarska oblast. Privatno-pravni prizivi ne mogu zapriečiti izdanje gradjevne dozvole, te se stranke imadu uputiti na put redovite pravde, nu vlastnika gradnje treba upozoriti, da se gradjevna dozvola izdaje na njegovu pogibelj.

§. 11.

Uzkraćenje gradjevne dozvole.

Izdanje gradjevne dozvole može se uzkratiti samo iz tehničkih, javno-zdravstvenih, redarstvenih i sigurnostnih obzira.

§. 12.

Rok za podnešenje utoka.

Proti odluci kr. kotarske oblasti stoji nezadovoljnoj stranci pravo u roku od 8 dana, računajuć od dana uručenja odluke, utok podnieti kr. županijskoj oblasti, a proti odluci potonje u istom roku kr. zemaljskoj vladi, odjelu za unutarnje poslove.

Proti dvim jednakim odlukama ne ima mjesta daljnjemu utoku.

§. 13.

Gradnje, koje stoje u savezu sa tjeranjem obrta.

Ako se radi o takovim gradjevnim radnjama, koje su označene u §. 25. obrtnoga zakona od god. 1884., to podpadaju iste pod ustanove rečenoga zakona, a kr. kotarska oblast ne smije podijeliti prije gradjevne dozvole, dok nije izdala dozvolu za tjeranje obrta. Izvidjenja u svrhu podieljenja gradjevne dozvole imadu se, u koliko je moguće istodobno preduzeti sa izvidjenjem glede podieljenja dozvole za tjeranje obrta.

Glede podieljenja gradjevne dozvole za gradnje u obrtne svrhe valjaju u ostalom ustanove gradjevnoga reda za gradove, navedene u §. 7. f.)

§. 14.

Početak gradnje.

Prije nego što se podijeli gradjevna dozvola ili prije nego što se riješi proti njoj pravodobno podnešeni utok, ne smije se sa gradnjom odpočeti.

§. 15.

Odstup od gradjevne dozvole.

Od odobrene gradjevne dozvole smije se odstupiti samo uz dozvolu nadležne gradjevne oblasti, te ako je za preduzeti se imajuće preinake dovoljna jednostavna prijava u smislu §§. 3. i 4.

§. 16.

Gradnje uz ceste, puteve, željeznice i u blizini rudokopa.

Na državnim, zemaljskim i kotarskim cestama ili na inim živahnim prometnim površinama ne smije se na 4 metra od vanjskoga ruba cestovnoga jarka podići nikakova nova gradnja, preinaka ili dogradnja, nikakov zid ili ograda. Iznimke od toga mogu se samo u slučajevima osobitoga obzira vrijednim dozvoliti po kr. kotarskoj oblasti s privolom organâ, kojima je uprava cesta povjerena. Ovi organi moraju se kod takovih gradnja pozvati k mjestnom očevidu, uz obdržavanje postojećih propisa.

Kod gradnja blizu željeznica mora se k mjestnom očevidu pozvati i željeznička uprava i valja se držati ustanova zakonskoga članka XLI. 1881. (Sbornik 1881. str. 55.)

Podieljivanje gradjevne dozvole za takove gradnje pripada nadležnoj kr. županijskoj oblasti.

Kod gradnja blizu ili na kojem rudokopu imade se pridonieti privola vlastnika rudokopa, a kod gradnja blizu vojničkih gradjevina i utvrda treba molbi priložiti privolu vojničke oblasti.

Mjestnom očevidu imade se pozvati vlastnik rudokopa, odnosno zastupnik vojničke oblasti.

§. 17.

Gradnje u blizini rijeka i potoka.

Blizu rijeka i potoka mogu se sgrade podizati samo onda, ako su iste u takovoj daljini od obale, da su od svake opasnosti sigurne, da se uporaba vode ne sprječava i da se ne protive ustanovam zakona od 31. prosinca 1891. o vodnom pravu.

§. 18.

Gradnje uz šume, groblja, živodernice i sajmišta za blago. Skladišta drva.

Sgrade, ako su neprogorivim materijalom pokrivene, imadu biti u pravilu od šuma najmanje 20 metara udaljene, a ako su pokrite progorivim materijalom, najmanje 50 metara.

Polakšice u tom pogledu može gradjevno povjerenstvo prama mjestnim okolnostima na uvaženje predložiti kod izdanja gradjevne dozvole, nasuprot može odrediti usljed mjestnih okolnosti i danih polakšica za izvedenje same gradnje još i veće udaljenosti.

Od groblja, sajmišta za blago i živodernice moraju biti stanbene sgrade tako udaljene, da se njima ne zatvara promaja zraka, te da stanovnici ne štetuju u zdravstvenom pogledu od trulih organičkih tvari.

Skladišta drva nesmiju se u pravilu u nastanjenim djelovima mjesta osnovati, te moraju biti od svake susjedne kuće najmanje 60 metara udaljena, odnosno prema mjestnim okolnostima i više.

§. 19.

Medjusobna udaljenost gospodarstvenih sgrada.

Gospodarstvene sgrade diele se:

a) na sgrade sa ognjištima kao stanbene i poslovne sgrade;

b) na sgrade služeće za pohranu žita, slame, krme i t. d. (žitnice, suše, kukuruzane i razna spremišta). Takove se sgrade smiju podignuti samo u sliedećim najmanjim udaljenostima:

1. Masivne sgrade od bližnjih vatrosigurno pokrivenih bar 60 metara.

2. Masivne sgrade od vatronesigurno pokrivenih sgrada bar 80 metara, a nemasivne od potonjih bar 120 met.

3. Masivne sgrade od svake osamljeno stojeće sgrade bar 7 metara, a nemasivne sgrade od potonjih bar 20 metara.

4. Masivne sgrade od medje susjednoga zemljišta bar 7 metara, a nemasivne od medje bar 10 metara.

Prema mjestnim okolnostima može gradjevno povjerenstvo polakšice glede tih udaljenosti na uvaženje predložiti kr. kotarskoj oblasti.

§. 20.

Ustanovljenje gradjevnoga pravca, razine i visine poda prizemlja. Širina ulica i razdioba sgrada u mjestu sa regulatornom osnovom. Odstup od odobrenoga gradjevnoga pravca i razine.

Kod novih gradnja, dogradnja i preinaka, koje se izvadjaju na mjestima i putevima javnoga prometa, ima gradjevno povjerenstvo vazda gradjevni pravac i razinu ustanoviti, ter pri tom uzeti obzir na dovoljnu širinu i koliko moguće upravni smjer prometne površine. Nove ulice moraju, ako su to ulice glavnoga prometa, barem 15 m., a nuzgredne ulice barem 12 m. široke biti.

Razinu valja tako opredijeliti, da se pôd prizemlja uzdigne nad razinu prometne površine ili visinu najviše vode kod poplave barem za 30 cm., te se ini odnošaji mjesta i razine susjednih ulica imaju shodno u obzir uzeti.

Na taj način opredijeljeni pravac i razina imaju se u gradjevnoj dozvoli propisati i prije nego što se gradnjom započne, gradjevni pravac i razinu na tlu označiti, a graditelj ima se tih oznaka točno držati.

Kad se u trgovištima i većim mjestima izgradjuju otvorena mjesta ili garišta, valja se pobrinuti, da se izgrade već obzirom na regulatornu osnovu i na sve odnošaje prometno-zdravstvene i vatro-redarstvene. Pri tom valja osobito paziti, da se u unutarnjosti mjesta na shodnim točkama ostave prostranije površine neizgradjene.

Možebitni prigovori imadu se zajedno sa regulatornom osnovom predložiti nadležnoj oblasti druge molbe na odobrenje, te se kod pojedinih gradnja valja držati regulatorne osnove. Ako bi se kod koje gradnje pokazalo potrebitim, da se od odobrenoga gradjevnoga pravca i razine odstupi, imaju se gradjevni razpravni spisi, prije nego što se gradjevna dozvola izda gore spomenutoj nadležnoj oblasti predložiti na odobrenje naumljenih odstupa.

§. 21.

Nadzor obćinskoga poglavarstva.

Obćinsko poglavarstvo dužno je nadzirati:

1. da nitko ne gradi bez gradjevne dozvole;
2. da se regulatorni pravac i ustanovljena razina pridrži;
3. da se ne odstupi od odobrene gradjevne dozvole;
4. da se upotrebljuje opredieljeno valjano gradivo;
5. da se gruh ili zemlja ne ostavi na javnom zemljištu;
6. da se prigodom odpreme potonjega materijala ulice ne onečišćuju;
7. da bude gradnja nadzirana po na to oblastno ovlašćenoj osobi;
8. da se kod rušenja gradjevina upotrebe nuždni obziri prema obćinstvu.

U svim tim slučajevima vlastno je obćinsko poglavarstvo do dalnje odredbe kr. kotarske oblasti gradnju ili rušenje obustaviti, ako to u javnom interesu za nuždno pronadje.

§. 22.

Trajanje gradjevne dozvole. Početak gradnje.

Gradjevna dozvola ostaje u krijeposti jednu godinu dana, računajuć od dana njezinoga izdanja. Ako se sa gradnjom u tom roku ne počne, mora se za podijeljenje nove gradjevne dozvole zamoliti.

Početak svake gradnje imade se 48 sati prije prijaviti obćinskomu poglavarstvu, da ovo u pogledu javnoga prometa i javne sigurnosti, te iz cesto-redarstvenih obzira shodna odrediti može. Prebacivanje pjeska, gašenje kreča, pravljenje morta i sastavak krovnoga ustroja na javnom mjestu smije se preduzimati samo uz naročitu dozvolu obćinskoga poglavarstva, koja se pako ne smije odnositi na uporabu državnih i zemaljskih cesta, te njihovih okrajaka. Gradjevna dozvola može se prenieti i na novoga vlastnika gradnje. Ako se gradjevna dozvola proteže na više gradnja, to utrnjuje dozvola za one gradnje, koje nisu u roku od godinu dana započete.

§. 23.

Održanje gradjevne dozvole i osoblje kod gradnje.

Vlastnik gradnje odgovoran je za točno održanje gradjevne dozvole, ter imade kod gradnje upotrebiti samo takove osobe, koje su na to ovlaštene. Od te odgovornosti može se riešiti, ako je vlastnik gradnje povjerio izvedenje iste ovlaštenom vještaku ili ako nije bio u stanju sâm prosuditi neodržanje ustanova gradjevne dozvole. Ovom ustanovom ne mienja se odgovornost drugih osoba, kojima se razložno može pripisati krivnja, radi koje na gradnji nastale nezgode ili uporabljenoga lošega gradiva. Svaka promjena u nadzoru gradnje imade se prijaviti obćinskomu poglavarstvu.

§. 24.

Postupak kotarske oblasti kod gradnjâ protivnih gradjevnoj dozvoli. Odšteta za nanešen kvar.

Takove gradnje, koje ne odgovaraju uvjetom gradjevne dozvole, kao neodržavanje izkolčenoga gradjevnoga pravca ili propisane debljine zidova, protupropisno izvadjanje u pogledu stabilnosti gradnje, nehajno izvadjanje u pogledu pogibelji od požara, uporaba nevaljanoga gradiva i slična, može kr. kot. oblast iz javno-sigurnostnih, gradjevnih i redarstvenih obzira na trošak krivca ili posvema odstraniti dati ili odstranjenje mana i nedostataka odrediti, a osim toga vlastniku gradnje nametnuti i novčanu globu. Ako je pako tomu kriv gradnju izvadjajući vještak, to se vlastnik glede naknade nanešene mu štete imade odputiti na redoviti put pravde.

§. 25.

Parcelacija zemljišta za gradilišta.

Ako se zemljišta imadu na gradilišta porazdieliti, može se to učiniti samo dozvolom kr. kotarske oblasti na temelju podnešenih potankih položajnih i razalnih nacrta u mjerilu 1 : 2880 eventualno 1 : 1440, uz upis katastralnih i gruntovnih brojeva, te uz izkaz čestica i susjeda, koji nacrti se imadu obložiti gruntovnim izvadkom i privolom hipotekarnih vjerovnika dotičnoga zemljišta, a kr. kotarskoj oblasti prinadleži pravo nadgledanja provedbe parcelacije.

Pojedina gradilišta moraju biti u pravilu najmanje 300 četvornih hvati velika, te tako udešena, da imadu na uličnoj strani najmanje 15 metara duljine, te da su po mogućnosti pristupna sa koje prometne površine. Prama mjestnim okolnostima može kr. kotarska oblast odobrenjem kr. županijske oblasti iznimno dozvoliti i manja gradilišta. Gradilišta moraju takav oblik imati, da se na njima mogu gradnje izvesti sa dovoljnim razsvjetljenjem i zrakom. Nadalje moraju biti gradilišta zaštićena proti puzanju tla, a nesmiju biti na močvarnom mjestu.

Dozvola za parcelaciju gubi krijepost, ako se sa provedbom ne započne u roku od tri godine, računajuć od dana uručenja dozvole.

Parcelacija zemljišta dozvoljena je samo unutar odobrenih gradjevnih pravaca.

U svrhu razdieljenja zemljišta u gradilišta može se zamoliti za oblastno izkolčenje gradjevnih pravaca, kojoj se molbi imade čim prije udovoljiti, a trošak toga izkolčenja nosi molitelj.

Kod parcelacije imade se paziti na savez sa prometnim površinama. Parcelacija zemljišta u gradilišta dozvolit će se vlastniku zemljišta uz uvjet, da bezplatno i bezteretno ustupi obćini potrebno zemljište za ustanovljene prometne površine.

§. 26.

Gradjevni pravac.

Sve novogradnje imadu se u pravilu izvesti na uličnoj strani, izuzam gospodarstvene, obrtne i ine nuzgredne sgrade i to u odredjenom gradjevnom pravcu, dočim se izvan toga pravca ne smije graditi. Kod sgrada izvedenih unutar uličnoga pravca, dužan je vlastnik gradnje svoje zemljište do ulične strane ograditi. Iznimno može kr. kotarska oblast u uvaženja vriednim slučajevima dozvoliti izpod zemlje i prekoračenje gradjevnoga pravca: kod gradnja podpornih i upornih zidova, kod gradnja izolirajućih prostorija, kod proširenja temelja i kod proširenja podrumskih prostorija.

§. 27.

Razmak sgradâ. Vatrobrani zid.

Kod gradnja sa otvorenim načinom izgradjivanja mora biti razmak izmedju glavnoga pročelja sgrade prama

ulici i medjašne crte ulice najmanje pet metara, a razmak izmedju postranih pročelja sgrade i sviju medja susjednoga zemljišta mora iznositi najmanje četiri metra. Duljina sgrade u predielu sa otvorenim načinom izgradjivanja smije najviše 30 metara iznositi.

Ako se cijela ulična strana izgradjuje, mora se vatrobrani zid do susjedne sgrade sazidati 15 cm. iznad krovne plohe.

§. 28.

Dovršenje sgrade. Uporabna dozvola.

Nakon dovršenja gradnje imade vlastnik gradnje prometnu površinu u prijašnji valjani red postaviti, gradilište očistiti, napuštene zahodne i ine jame, kanale itd. porušiti i zasipati, te okuženo tlo odstraniti.

Pregledanje novogradnje imade se preduzeti samo za one gradnje, za koje je molitelj imao pridonieti nacrt, kao i za gradnje u obrtne svrhe.

Dovršenje gradnje imade se prijaviti obćinskomu poglavarstvu ili kr. kotarskoj oblasti, koja će zatim odrediti pregledanje gradnje.

Povjerenstvo za pregledanje gradnje sastoji se iz istih članova kao gradjevno povjerenstvo, ali je važno, da je u istom po mogućnosti liečnik.

Povjerenstvo ima izpitati, da li je gradnja po propisu izvedena, da li ne ima nikakove zaprieke sa tehničkoga, zdravstvenoga i sigurnostnoga gledišta.

Ob očevidu imade se sastaviti zapisnik, u kojem imade povjerenstvo predlog staviti, da li se gradnja za naumljenu svrhu rabiti može.

Odluku o uporabnoj dozvoli imade kr. kotarska oblast u roku od tri dana izdati vlastniku gradnje.

*

§. 29.

Regulatorni pravci.

Ako treba u kojem mjestu izpraviti medjašne crte trgova, cesta, ulica i gradjevni pravac kuća, proširiti ili preložiti prometne površine, to ustanovljuje ove regulatorne pravce obćinsko poglavarstvo, te ih dade po svom vještaku urisati u nacrte, koji mu stoje na razpolaganje i imade ih predložiti na odobrenje kr. kotarskoj oblasti, koja će ih po svom tehničkom izvjestitelju na licu mjesta izpitati dati, te sa njegovim mnienjem i predlogom na odluku podnieti nadležnoj oblasti. Odobrenjem regulacije prometnih površina ne pristoji nikomu pravo zahtjevati, da se ta regulacija provede.

§. 30.

Odstup zemljišta. Izvlastba.

Odstup privatnoga zemljišta u svrhu regulacije javnih prometnih površina nastoji obćinsko poglavarstvo u pravilu izhoditi nagodom, sporazumno sa vlastnikom, a ako nagoda ne uspije, imade se to obaviti propisanim izvlastbenim postupkom.

Ako pako vlastnik zemljišta naumi uz osnovanu prometnu površinu, za koju je regulacija iste u smislu §. 27. dozvoljena, na mjestu postojeće kuće novu podignuti, dužan je taj vlastnik novu kuću sagraditi u regulatornom pravcu, a zemljište, koje time odpada na reguliranu prometnu površinu odstupiti obćini bezplatno i bezteretno, a prije toga ne će mu se gradjevna dozvola izdati niti za novogradnju, niti za bitnu preinaku postojeće kuće.

§. 31.

Osiguranje troškova regulacije.

Za podmirenje troškova, skopčanih sa regulacijom imade obćina utemeljiti posebnu zakladu, te u tu svrhu svake godine proračunom osigurati stanovitu svotu.

§. 32.

Starine i nalazišta starih vriednostnih predmeta.

Stare sgrade historičke ili umjetničke vriednosti ne smiju se bez privole kr. kotarske oblasti niti porušiti niti kakovim dogradnjama ili prigradnjama nagrditi.

Ako se kod porušenja sgrade ili kopanja temelja za novu sgradu naidje na predmete arheoložke ili ine vriednosti, kao što su: grobnice, ploče, kipovi, rezbarije, napisi, novci i t. d., imade to izvoditelj gradnje odmah obćinskom poglavarstvu prijaviti, koje imade nadležnu kr. kotarsku oblast zamoliti za dalnji naputak, te pronadjene predmete predhodno pohraniti i prema ustanovama obćega gradjanskoga zakona postupati.

Poglavje II.

Posebne ustanove.

§. 33.

Razprave. Propisi glede podignuća novih i uredjenja požarom ili poplavom stradalih mjesta.

Prije podignuća posve novih mjesta ili prije uredjenja takovih, koja su požarom ili poplavom ili inom elementarnom nezgodom bitno stradala ili su razorena,

imadu se u svrhu sustavnoga i valjanoga izgradjenja novoga mjesta točni položajni i razalni nacrti sastaviti, te se imade na temelju istih po kr. kotarskoj oblasti uz sudjelovanje tehničkoga izvjestitelja povesti sa zastupnicima obćine i interesentima razprava o razdieljenju gradilišta, o medjusobnim odštetama, te o načinu izgradjivanja. Kod ove razprave ima se paziti:

a) da gradilišta dobivaju takov oblik i veličinu, da budu prikladna za gradnju stanova i gospodarstvenih sgrada, ter da imadu dovoljno velika dvorišta i vrtove;

b) da se nove, postojećim prometnim površinama priključujuće se ceste i ulice osnuju po mogućnosti ravnim smjerom, što moguće jednakim malenim padom, te ako imadu služiti za živahni promet sa širinom od najmanje 20 metara. Glavne ulice neka imaju širinu od najmanje 15 metara, a nuzgredne 8—12 metara uz obostrane 1·5 do 3 metara široke puteve (pločnike) za pješake uzduž kuća. Obostrani jarci neka budu 1·5 met. široki;

c) da glavno pročelje kuća bude licem prama prometnoj površini, a gospodarstvene sgrade sagradjene u dvorištu:

d) da se crkve, škole i ine javne sgrade podignu na shodnim mjestima izvan poplavišta, a groblja da se osnuju izvan mjesta po postojećim propisima i obzirom na mnienje kotarskoga liečnika.

e) da je skrbljeno za obilnu i pitku vodu;

f) da se ceste po cielom mjestu umjetno izgrade, a isto tako i trgovi služeći za promet i sajmišta, te da je skrbljeno za odvod vode sa prometnih površina i od kuća;

g) da se radionice podignu dosta udaljeno od stanova i gospodarstvenih sgrada;

h) da se mjesta uz rijeke sa nezaštićenim obalama i uz poplavišta ne podižu, a već postojeća u takovim krajevima zaštite nasipom;

i) da je skrbljeno za uredjenje potrebnih staza i mostova preko potoka i jama;

k) da se urede sajmišta za prodaju raznih proizvoda, te da se sajmišta za blago urede izvan mjesta prema postojećim propisima, saslušav mnienje kotarskoga veterinara.

Da li se nove ulice imadu izgraditi spojito ili sa predvrtovima, odredit će kr. kotarska oblast obzirom na mjestne okolnosti. Iznimke od ovih propisa može dozvoliti samo kraljevska zemaljska vlada.

§. 34.

Prelazna ustanova za pojedina manja uredjenja.

Dotle, dok nije definitivna regulatorna osnova izradjena i po kr. zemaljskoj vladi odobrena, može obćinsko poglavarstvo propisanim putem kr. hrv.-slav.dalm. zem. vladi predložiti na odobrenje nuždna i neodgodiva djelomična uredjenja, zatim promjene razine i gradjevnoga pravca kao i način izgradjenja. Opredieljenje novih cesta, ulica, gradjevnoga pravca, razine, kao i ustanovljenje i razdieljenje zemljištnih čestica na gradilišta može kr. hrv.-slav.-datm. zemaljska vlada uzkratiti, ako se predmnjeva, da bi takove promjene u oprieci stajale sa budućom regulatornom osnovom.

§. 35.

Način izvedenja zidanih sgrada, za koje se mora pridonijeti nacrt.

Stanbene sgrade sa više stanova kao i gospodarstvene te ine nuzgrade imadu se u pravilu izvadjati od opeke, kamena, betona ili inoga trajnoga gradiva. Kod izvedenja stanbene prizemne ili višekatne zgrade od opeke ili kamena sa više prostorija ili stanova, za koju treba pridonijeti u §. 6. navedene nacrte, imadu se glavni i srednji zidovi prizemnih zgrada, a kod višekatnih takovi zidovi u najgornjem spratu izvesti najmanje na 45 cm. debljine. Ta debljina dozvoljena je za najviša (gornja) dva sprata, dočim se imadu zidovi sgrade sa više nego 2 sprata u svakom nižem spratu po potrebi pojačati.

Glavni i srednji zidovi moraju se prama potrebi spojiti medjusobno sa željeznim sponama.

Razdijelni zidovi, koji ne dijele dva stana, imadu se izvadjati u najmanjoj debljini od 15 cm.

Razdijelne stijene mogu se u prizemnim kućama ili u gornjem spratu višekatnih sgrada izvadjati iz obostrano štukatoranih ili inim neprogorivim gradivom obloženih platnica ili od zidja na kanate, ako su te stiene najmanje 1·20 met. udaljene od ložišta.

Osim toga dozvoljeno je izvedenje razdijelnih stijena iz ljevanoga betona, zatim po sustavu Monier-a, iz sadrenoga cementa i iz sadrenih platnica, ako iste ne dijele stanbene prostorije od zahoda i kuhinja, u kojem će slučaju kr. kotarska oblast odlučiti, koje se polakšice mogu dozvoliti. Isto tako ustanovit će kr. kotarska oblast polakšice i ine uvjete pri uporabi obične i novije stropne konštrukcije, uporabom željeznih traverza, betona, sadrenoga cementa, sustava Monier-a, Henebique-a itd.

Visina sgrada, mjerena od tla pločnika do gornjega ruba glavnoga vijenca imade iznašati kod prizemnih sgrada najmanje 3·5 m., kod jednokatnih 7·3 m., kod dvokatnih 10·8 m., dočim svjetla visina soba najmanje 2·6 m. za prizemne sgrade, a za jednokatne najmanje tri metra.

Glavni ulaz u kuće sa više stanova mora biti najmanje 1·60 m. širok, a veža ili uvoz najmanje 2·3 m. U pravilu se imade krovna konštrukcija odieliti od stropa najvišega sprata, nu kr. kotarskoj oblasti slobodno je dozvoliti iznimke u obzira vriednim slučajevima.

Školske sgrade imadu se graditi prema postojećim propisima, a svaka osnova za novogradnju imade se podnieti na odobrenje kr. zemaljskoj vladi, odjelu za bogoštovje i nastavu.

§. 36.

Polakšice kod gradnje stanbenih sgrada.

Kod običnih stanbenih sgrada, za koje u smislu 3. alineje §. 6. ne treba podnieti poseban nacrt, mogu se u prizemlju i gornjem katu glavni i srednji zidovi izvadjati od najmanje 30 cm. debljine, ali u dolnjem spratu ili u temelju moraju se dovoljno pojačati. U takovom slučaju dozvoljavaju se takodjer sgrade na zidanom temelju i podnožju na kanate, od ćerpića, nabijene zemlje, balvana, platnica i omazom providjenoga pletera, osobito ako je takav način gradjenja običajan, pa će kralj. kotarska oblast prema mjestnim okolnostima i imućtvenom stanju molitelja ustanoviti, u koliko je koje od naznačenih gradiva ili koji od zamoljenih načina izvedenja dopustiv, te ako ne bude proti tomu nikakovih prigovora od strane susjeda, opredijelit će ista oblast shodne omjere zidova ili stijena kao i visinu sgrade.

Dalnje iznimke sadržane su u §§. 36. do 40. Občinsko poglavarstvo pako vlastno je, u posebnim slučajevima, a naročito tamo, gdje se imadu podignuti stanbene sgrade na osamljenim i odaljenim mjestima, ustanoviti uz sudjelovanje gradjevnoga povjerenstva izim prije spomenutih polakšica još ine posebne polakšice, te ih predložiti kr. kotarskoj oblasti na odobrenje.

§. 37.

Podignuće stanbenih sgrada u poplavi izvrženim nizinama.

U nizinama, gdje se je bojati visoke vode ili poplave, valja se kod stanbenih sgrada držati sljedećih ustanova:

a) Ako visoka voda gradilište samo malo poplavljuje valja isto nasipati, te podignuti nasip od zemlje proste od organičnih primjesa i salitra do iznad razine najviše vode za bar 0·5 m. Nasip se ima osigurati proti puzenju tla. Na takovim nasutim gradilištima mogu se gradnje izvadjati i od nabijene zemlje i ćerpića, ali na okolo sgrade imade se izvesti bar 1·m. široki banket sa shodnim pokosom.

b) Gdje se nebi moglo poradi velike vode ili inih mjestnih okolnostih nasipati gradilište, imadu se svi zidovi sgrade najmanje 50 cm. visoko iznad razine najveće vode izvesti iz čvrstoga i nepromočivoga gradiva: kamena, opeka, betona itd., te u toj visini položiti pôd, a tekar povrh poda može se upotrebiti gradivo, koje bi mogla voda uništiti ili znatno oštetiti, nu takovo valja obložiti hrastovim ili borovim daskama ili kojim drugim nepromočivim materijalom. Na mjestima, gdje se to radi prevelikoga troška nebi moglo izvesti, dopušteno je, da se bar oni zidovi, koji nose strop i krov, sagrade iznad vodostaja velike vode 50 cm. visoko od kamena ili opeke u običnom mortu, a ostalo da se izvede kao što je prije navedeno.

c) Obzirom na imućtveno stanje pučanstva može se dozvoliti, da se stanbena sgrada izvede na zidanim željeznim ili betonom nabijenim stupovima ili na stupovima od inoga čvrstoga gradiva i to najmanje 50 cm. nad najvećom vodom. U toj visini ima se onda pôd namjestiti. Ti se stupovi, ako su zidani, imadu izvesti izpod glavnoga zida u mortu iz hydrauličkoga vapna ili cementa u dovoljnom razmaku i sa dosta velikim prosjekom. Temelj tih stupova mora počivati na naravnom nosivom tlu ili se mora tlo sa konštrukcijama nosatnim učiniti.

Noseći stupovi imadu se spojiti sa popruzima ili dovoljno jakim gredama, a na toj podlozi imadu se izvesti gornji zidovi stanbene sgrade, kako je to pod b) opisano.

Doljnu noseću konštrukciju treba od gornje gradnje izolirati shodno proti podvlagi.

Razmaci izmedju dolnjih stupova mogu se izpuniti u pomanjkanju boljega gradiva takodjer zidom od nepečene opeke, daskama, kladama ili balvanima. Dolnji prostor izmedju stupova ne smije se upotrebiti ni za stan niti za radionu, a niti za staju.

d) U slučaju, da se radi velikoga troška nebi mogli zidani pilovi izvesti, dozvoljeno je, da se pôd stanbene sgrade bez obzira na visinu velike vode položi bar 50 cm. iznad gradilište obkoljujućeg tla.

U takovom slučaju imadu se izpod glavnih strop i krov nosećih zidova sagraditi od temelja do podzidnica

u dovoljnom razmaku pilovi od opeke u hidrauličkom mortu ili se imadu upotriebiti dovoljno jaki stupovi, od hrastovine, arižovine, borovine, brestovine ili jalševine, pa valja te stupove spojiti nakrstnim vezom. Nu u svakom slučaju mora biti krov sgrade tako visoko postavljen, da bude dolnji rub strehe bar 1·5 m. iznad najviše vode. Razmaci izmedju pilova ili drvenih stupova mogu se u pomanjkanju boljega gradiva izpuniti zidom od nepečene opeke ili daskama itd.

Staje mogu se graditi prema mjestnom običaju, a ako se izvadjaju na stupovima, imadu se isti nakrstnim vezom spojiti.

Kr. kotarska oblast odlučit će, prema mjestnim okolnostima, koji da se od pod a) do d) navedenih načina upotrebi.

§. 38.

Način gradnje kod zaštićenih mjesta proti poplavi nasipom.

Ako je koje mjesto osigurano okružnim nasipom proti poplavi ili ako se ne nalazi u poplavištu, onda se gradi prema običaju naročito na temelju od kamena ili opeke, gornji zidovi izvadjaju se od kakovoga god ondje običajnoga materijala, a stropovi vatrosigurno.

§. 39.

Gradnja drvenih kuća.

U gorskim krajevima, gdje se kamen ili opeka ne može jeftino nabaviti, dozvoljeno je i od drva graditi.

Temelj i podnožje drvenih stanbenih sgrada mora biti na svaki način od kamena, opeke ili inoga stalnoga gradiva.

Gornja gradnja, to jest stiene mogu se izvesti na kanate od balvanica, platnica i pletera, nu takove sgrade moraju biti medjusobno bar 10 met. udaljene, gospodarstvene sgrade pako od stanbene bar 20 metara. Stiene od balvanica, platnica i pletera moraju se sa obje strane ilovačom izmazati, ožbukati i pobijeliti ili štukatorati.

Ognjišta moraju se providiti sa valjano ožbukanim i od drvenih stiena bar 1·20 met. udaljenim dimnjacima od pečene opeke ili od klesanih kamenitih ploča.

Dimnjaci ne smiju se graditi od drva, trstike ili inoga vatropogibeljnoga gradiva, a gdje se takovi još i sada nalaze, imadu se u roku od 5 godina odstraniti, te propisanim zamjeniti.

Ilovačom namazano ili mortom ožbukano zidje na kanate imade se izvesti sa valjanim vezom, te ne smije biti tanje od 16 cm. Nutarnja visina soba mora biti najmanje 2·6 m., prozori bar 80 cm. visoki, 50 cm. široki i za otvaranje udešeni. Krov može se pokriti daščicama (šindrom), daskom, slamom ili trstikom.

Podrumi ne trebaju biti presvodjeni, već se mogu prekriti hrastovim ili inim dosta jakim gredama. Nu ako se podrum nalazi izpod koje stanbene prostorije, to se mora prostor izmedju poda i tih greda izpuniti gruhom.

Ulazi u podrume i na tavane mogu biti i jednostavne ljestve.

Zahodi, koji moraju imati pokrivenu jamu, mogu se i u dvorištu na mjestu sa ceste nevidljivom kraj smetišta postaviti u dostatnoj udaljenosti od prozora vlastite i susjedne stanbene sgrade, te se mogu od dasaka izvesti.

Ograda može biti običajni plot od proštaca ili pletera.

Radione za obrtnike, kovačnice, pekare, pecane, sušione za lan i konoplje imadu se izvesti od vatrosigur-

noga materijala i smjestiti od okolišnih sgrada bar 20 m. udaljeno.

Propisanu ovim udaljenost može kr. kotarska oblast umanjiti, saslušav vlastnike takovim sgradama susjednih solidno i vatrosigurno izvedenih zgrada, nu u takovim slučajevima imaju obe sgrade biti providjene vatrobranim zidovima.

§. 40.

Gradnje na pustarama.

Na pustarama prepušta se izbor materijala za gradnju posvema vlastnikom gradnje, nu temelj i podnožje moraju biti izvedeni od kamena, opeke ili inoga solidnoga gradiva.

Ognjišta moraju biti od pečene opeke izvedena i bar 70—80 cm. visoko iznad pôda smještena.

Pôd imade se izvesti ne samo najmanje 50 cm. više od razine tla, već u obće i nad poznatim najvišim vodostajem.

Krov se može slamom, daščicom, daskom ili trstikom pokriti.

Stanbene i gospodarstvene sgrade moraju biti udaljene od sgrada susjeda bar 50 m., a od susjednoga zemljišta najmanje 25 metara.

Zahodi imadu se izvesti na zaklonjenim mjestima u najmanjoj udaljenosti od 10 m. od zdenca i moraju biti posve ogradjeni. Manje gnojištne jame kod staja i kotceva imadu se izvadjati bar 30 cm. duboko.

Veća gnojišta pako moraju biti tako situirana, da su bar 10 m. od stanbenih prostorija udaljena i da ista ne okužuju zrak u susjedstvu. Tekućine gnojišta ne smiju se

po dvorištu razlijevati niti na javnu cestu oticati, te se ta gnojišta moraju bar 0·5 m. duboko u tlo položiti.

Ustanovljenje medjusobnoga razmaka pojedinih stanbenih i gospodarstvenih sgrada prepušta se vlastniku pustare, nu taj razmak ne smije biti manji nego onaj u §. 27. propisani.

U takozvanim kućama za služinčad imade se za svaku oveću obitelj 90 m^3 zračnoga prostora računati, ne uračunav amo hodnik, izbu i ropotarnice. Jedna kuhinja može najviše dvim obiteljima služiti. Na 30 m^3 zračnoga prostora treba računati bar 1 m^2 prozorne površine, a za svaku obitelj imade se izvesti pregradjeni tavan. Nutarnja visina sobe mora da je bar 2·6 m.

Služinčadi, vodi li takvo svoje gospodarstvo, moraju se prirediti posebne prostorije za domaće životinje. Stanbene kuće za služinčad, koje ne odgovaraju propisom, imade vlastnik u roku od 1 godine dana preurediti.

Stogovi sijena ili slame moraju biti od najbliže nuzgrade bar za 25 m., a od stanbene sgrade bar 50 m. udaljeni.

§. 41.

Gradnje ljetovnika i gradnje u kupalištima.

Kod gradnja ljetovnika i kod gradnja u kupalištima imade se na to paziti. da su glavna pročelja sgrada okrenuta prama glavnim prometnim površinama i prama ljepšem kraju predjela, naročito ima se nastojati, da se predjel gradjevinama čim više ukrasi i da se onima pruži prilika, koji će kašnje gradnje izvadjati, da bez uštrba jur izvedenih zgrada, što ljepše i ukusnije graditi mogu.

Ako pako onaj, koji će kašnje graditi, ne bi mogao nikako svoje sgrade tako smjestiti, a da ne spriječava izgled iz prije sagradjenoga ljetovnika i ako za postojeću sgradu pravo vidika kao služnost nije gruntovnim upisom

osigurano, to se ipak iz toga razloga ne može kašnje gradećemu uzkratiti gradjevna dozvola.

Udaljenost ljetovnika i nuzsgrada ustanovljena je u §. 25.

Prostor izmedju dvaju ljetovnika ne smije se kasnije nipošto sa možebitnim prigradnjama suziti.

U kupalištima imadu se sgrade podizati s osobitim obzirom na poljepšanje mjesta, a nove sgrade izvadjati poput ljetovnika.

Staje i kotcevi, te otvorena gnojišta moraju biti u kupalištima od stanbenih sgrada najmanje 100 metara udaljena, te situiranje po mogućnosti u protivnom smjeru u dotičnom mjestu vladajućih vjetrova.

Osim toga vlastna je kr. kotarska oblast u pojedinim slučajevima dozvoliti za ljetovnike izvan mjesta:

a) da se kod prizemnih ljetovnika glavni zidovi, a kod višekatnih glavni i postrani zidovi u najvišem katu izvedu debljinom od 30 cm., ili na kanate, sa potrebitim željeznim sponama, a razdielni zidovi da se izvadjaju od drva sa obostranim štukatoranjem, od sadrenih platnica, ili istovriednoga gradiva;

b) da se mogu zgrade na zidanom temelju i podnožju graditi takodjer i od balvanica, brvana (platnica), od stiena daskama oplaćenim, te ožbukanim, ako su sadrenim platnicama ili istovriednim gradivom obložene, te od susjedne stanbene kuće bar 3 m. udaljene;

c) da ognjišta od drvene konštrukcije budu sa barem 15 cm. debelim zidom odieljena, a dimnjaci da budu od pečene opeke po propisu izvedeni;

d) da stropove ne treba odijeliti od tavana, s toga ali imade se na takav tavanski pôd položiti vatrosigurni tarac, naboj ili nasip;

e) da se izvadjaju tavanski stanovi, nu zidovi istih moraju biti od vatrosigurnoga gradiva, a ulaz u takove stanove udešen ili neposredno izvana, ako to položaj gradilišta dopušta, ili uz vatrosigurno izvedeno stubište iz unutarnjosti sgrade; u ostalom valjaju za takove tavanske stanove ustanove §. 53.;

f) da se krov i sa dašćicama, kovinskim pokrovom ili krovnom ljepenkom pokrije;

g) da se sgrade, koje lih za zabavu služe, mogu izvesti posvema od drva uz opreze vatrosigurnostne pogledom na udaljenost od inih sgrada.

§. 42.

Smještenje obora za tovljenje svinja.

Obori za tovljenje svinja smiju se smjestiti samo izvan mjesta u predjelu, koji se predvidno ne imade izgraditi, u dovoljnoj udaljenosti od stanbenih kuća i cesta, te ih valja situirati po mogućnosti u protivnom smjeru u dotičnom mjestu vladajućih vjetrova. Pri tom valja dalje paziti:

1. da budu obori providjeni dovoljnom količinom vode za napajanje i za čišćenje svinja;

2. da bude obor sa svih strana prosto ogradjen i skrbljeno za izdašnu promaju zraka;

3. da budu podovi kotaca za hranjenje, kupanje i čišćenje svinja izvedeni od nepropustivoga materijala, a tekućine, da se odvadjaju u javni kanal, ako takav postoji, inače se mora za odvod nečistih tekućina shodnim načinom skrbiti, da se mjesto ne okužuje;

4. da kocevi budu dovoljno zračeni;

4. da se nečista voda ne odvadja u potoke ili u ine vodotečine, iz kojih se voda za piće ili napajanje svinja rabi, već da se sakuplja u gnojištu, koje mora biti u dostatnoj dubljini izvedeno od nepromočivoga gradiva, a

dno gnojišta mora biti taracano ili od naboja, betona ili inoga nepromočivoga gradiva;

6. da se obori sa stranâ prama javnim cestama sa zidom ograde;

7. da se za osoblje prebivajuće u oborima prirede posebnim zidom i stropom providjene stanbene prostorije;

8. da se u pravilu prirede posebna spremišta za pohranu krme.

Kr. kotarska oblast, saslušav strukovnjake, ustanovit će kod očevida udaljenost obora od stanbenih kuća i cesta, kao i udaljenost kotaca od kotlova, u kojim se mast topi, odnosno hrana kuha, a vlastna je takodjer uporabu ili dalnji obstanak obora od vremena do vremena posebice dozvoliti.

§. 43.

Okuženo gradjevno tlo.

Okuženo tlo kao i humus imade se na onim mjestima, gdje će se stanbene sgrade sagraditi, na dostatnu dubljinu izkopati, a dobiveni materijal odstraniti i eventualno novim čistim materijalom zamjeniti. Gruh od starih, okuženih kuća kao i gorive, zdravlju škodljive i vlagu privlačive tvari kao i one sa organičnim primjesama ne smiju se upotrebiti za nasipanje izkopom dobivene jame, niti za nasip izpod podova stanbenih sgrada.

Mokro tlo imade se odvodniti ili inim načinom meliorirati.

§. 44.

Izolirajući materijal.

Kod stanbenih zgrada, koje ne imadu podruma, te kod kojih nije na nikakovi način skrbljeno već kod sa-

stava gradnje za izoliranje podvlage, može se proti podvlagi kao izolirajuće sredstvo upotrebiti 2 cm. debeli sloj cementa, 1 cm. debeli sloj smole, asfalta ili asfaltne ljepenke, a takodjer i hrastove daske, te valja taj sloj uložiti 16 cm. izpod prizemnoga poda.

§. 45.

Polaganje podova.

Podovi u prizemlju imadu se položiti nad razinom pločnika ili dvorišta i to: u radionicama bar 16 cm. visoko, u stanbenim sgradama u većim mjestima bar 50 cm., dočim u manjim mjestima, ako su zidovi izvedeni, od čvrstoga gradiva, najmanje 30 cm. visoko.

§. 46.

Podovi u stanovima.

Podovi stanbenih prostorija moraju biti od drvene gradje ili valjano taracani. U siromašnijim mjestima imade se nastojati, da bude barem jedna stanbena soba drvenom gradjom popodjena. Pôd oko ognjišta imade se ód vatrosigurnoga materijala izvesti najmanje na širinu od 60 cm.

U prostorijama, u kojima se nalaze velika obrtna ložišta sa otvorenom vatrom ili u kojima se pohranjuju ili preradjivaju lahko upaljive tvari, moraju biti podovi iz neprogorivoga gradiva.

§. 47.

Smještenje ulaznih stuba.

Ulazne stube ne smiju se sa prometne površine preko gradjevnoga pravca položiti, već se moraju unutar ulaza smjestiti.

*

§. 48.

Izvedenje balkona i pomoljaka.

Balkoni ili pomoljci imadu se graditi u pravilu od vatrosigurnoga gradiva na čvrstim nosiocima, te providiti dovoljno jakim naslonom, odnosno žljebićima. Isti nesmiju spriečavati promet niti sizati od pročelne plohe više nego 1·2 met., a od susjednih kuća imadu biti udaljeni najmanje 3·0 metra, dočim pomoljci ne smiju više od $^1/_3$ pročeljne duljine zapremati. Lezene, pilastri, stupovi i ini iztaci, koji prekoračuju gradjevni pravac, mogu se dozvoliti, ako radi njih prolaz i promet ne bude otegoćen. U obće ne smije nikakov iztak izvan pročelnoga zida sizati prema prometnoj površini, koji bi mogao prometu smetati.

§. 49.

Izvedenje dimnjaka.

Dimnjaci moraju biti bez iznimke svi izvedeni od vatrosigurnoga gradiva i smješćeni na vatrosigurnoj podlozi. Iznutra imaju se dimnjaci dobro ožbukati, a izvana režke valjano izgladiti ili ožbukati. Ruski (okrugli ili kvadratični) dimnjaci moraju biti za obična ložišta najmanje 15 cm., a za veća bar 20 cm. u svjetlu veliki, pa na tavanu moraju biti providjeni dvostrukim, a na dolnjem pako kraju jednostavnim željeznim vratašcima za čišćenje.

Dimovodne cijevi nije dozvoljeno kroz prozor smjestiti, niti dim željeznim ili inim cijevima kroz strop na tavan odvadjati. Kroz stanbene prostorije dozvoljeno je namjestiti takove cievi samo iznimno u kratkim potezima. Zabranjeno je takodjer dim dimovodnim cijevima odvadjati postrance kroz zidove na ulice i dvorišta, a gdje

već takove cijevi na ulice postoje, imadu se odstraniti na poziv kr. kotarske oblasti u zato odredjenom roku, dočim takove cijevi izvedene na dvorište mogu samo onda ostati, ako od njih ne prijeti pogibelj požara i ako neima proti tome ni s jedne strane prigovora. Nove kuće mogu se takodjer providiti propuzljivim 45 cm. u kvadratu prostranim dimnjacima, pa se moraju providiti sa vatrosigurnim vratašcima i isto takovim okvirom. Dimnjaci na novim i starim kućama imadu nadvisiti sljeme krova za bar 60 cm. U jedan te isti dimnjak može se dim uvesti samo sa najviše 4 u jednom te istom spratu nalazećih se ložišta. Dimnjaci neka se izvedu po mogućnosti okomito ili s najmanjim nagibom od 60° od vodoravnoga pravca.

Dimnjake provesti kroz prostorije, u kojima se čuvaju lahko upaljive tvari, nije dozvoljeno. Dimnjaci na tavanima, gdje se krma, sieno, slama ili ine lahko upaljive tvari čuvaju, moraju imati najmanje 30 cm. debele stiene.

U obrtnim radionicama, u kojima se proizvadjaju lahko upaljive tvari, ne smiju se rabiti dimovodne cievi od kovine ili od lahko upaljivih tvari.

Dimnjaci od velikih vatrišta, kakova su kod pecara, sušiona, kovačnica itd. imadu se odieliti od stanbenih prostorija, dovoljno visoko izvesti, pa tako sagraditi, da ne bude susjedstvu dim smetao i da ne budu uzrokom požara, pa ih valja eventualno providiti iskrohvatom. Imade se nastojati, da se postojeći drveni dimnjaci ili takovi od trstike čim prije zamjene sa dimnjacima od neprogorivoga gradiva, a u kućama, gdje dimnjaka u obće neima, imade se nastojati, da se takovi izvedu prigodom popravka ili adaptacije.

§. 50.

Ognjišta u spremištima i gospodarstvenim sgradama.

U pravilu nije dozvoljeno ugradjivati ognjišta u sgrade, služeće kao spremišta za veću zalihu slame, krme ili ine lahko upaljive tvari, već treba za to podignuti osamljene sgrade u udaljenosti navedenoj u §. 19. Samo u slučaju, ako to gospodarstvene prilike bezuvjetno zahtjevaju, može se iznimno dozvoliti, da se uredi kuhinja i soba za pazitelje marve i vozare u gospodarstvenoj sgradi, u kojoj se podjedno pohranjuje slama i krma, ter da se u istim prostorijama izvedu pojedina ognjišta, koja imadu biti dovoljno izolirana od zališnih prostorija.

§. 51.

Pokrivanje sgrada.

Sgrade mogu se pokrivati osim sa vatrosigurnim gradivom takodjer i sa daščicama.

Pokrivanje slamom ili trskom može kr. kotarska oblast samo iznimno dozvoliti obzirom na mjestne okolnosti, nu takove pojedine sgrade moraju biti od susjednih kuća tako udaljene, da susjednim sgradama ne prieti pogibelj požara.

§. 52.

Tavanski tarac i žarištni zid.

Tavan ima se providiti taracom od opeke na 10 cm. visokom nasipu ili nabojem od ilovače ili barem 10 cm. visokim nasipom od pieska, gruha ili suhe zemlje. Tavani dulji od 30 metara imadu se odieliti žarištnim zidovima, koji moraju nadvisiti pokrov krova sa barem 15 cm.

U žarištni zid mogu se smjestiti željezna vrata sa isto takovim dovratnikom, koja se moraju vazda zatvorena držati.

§. 53.

Stanovi na tavanu.

Tavanski stanovi imadu se na sliedeći način izvesti:

a) Stanovi pod krovom dozvoljeni su samo u dolnjem dielu krovišta t. j. izpod gornje veze (pante) kod najviše dvokatnih sgrada, a gdje bi kod tavanskih stanova prozori sizali do poda, imadu se isti providiti sa naslonom. Radi prozračenja treba svaki prostor providiti sa barem još jednim primjereno velikim prozorom u krovnoj plohi.

b) Pregradne stiene tavanskih prostorija moraju počivati na dolnjim zidovima ili na inoj čvrstoj podlozi ili pako moraju biti čvrsto ovješene.

c) Strop tih prostorija mora biti štukaturan, a na gornjoj strani taracan ili nabojem ili dovoljno debelim slojem gruha providjen.

d) Površina ravnoga stropa mora iznositi barem jednu trećinu površine poda.

e) Prilaz od stuba do tavanskih prostorija mora biti vatrosigurno izveden, isto tako i one prostorije, koje će služiti za komunikaciju izmedju pojedinih tavanskih stanbenih prostorija i ostaloga tavana.

f) Svako ognjište (peć, štednjak) mora stajati na čvrstom temelju i od svakoga drvenoga sastava tako udaljeno biti, da je izključena svaka pogibelj od požara.

g) Izvedenje tavanskih stanbenih prostorija ne smije biti uštrbom za čvrstoću krovnoga sastava.

h) Visina stanbenih prostorija mora iznositi najmanje 2·6 m.

i) Konštrukcija izpod podova mora biti sigurna proti pogibelji od požara.

k) Gornji rubovi prozora moraju biti najmanje 1·5 m. iznad poda tavanske sobe.

l) Dimnjaci, koji su od ovih prozora do 5·0 met. udaljeni, imadu se iznad gornjega ruba prozora još za 1·5 m. podignuti.

§. 54.

Podrumske prostorije.

Podrumi i prostorije izpod prizemlja imadu se graditi od opeke, kamena, betona ili inoga čvrstoga gradiva, te ne smiju sizati u javne prometne površine.

Prozori ili rupe za razsvjetu podruma ili za slaganje gradiva ne smiju se izvadjati sa prometne površine na pločniku ili pješačkom putu uz kuće.

Podrumske stube ne smiju se izvadjati sa ulične strane, a ne smiju se niti poklopnim vratima providiti. Gdje pako ovakova vrata već postoje, imadu se odstraniti, ako uporabom istih prieti koja god pogibelj. Ako se podrumske prostorije ne presvode, mogu se iznimno providiti stropnom konštrukcijom sa 8—10 cm. debelim gornjim nasipom od gruha ili pjeska.

Radionice dozvoljavaju se u podrumu, ako je isti barem 3·0 m. visok, suh, ako se dade zračiti i ložiti, te ako leži bar za $^{2}/_{3}$ visine nad tlom. Stiene i pôd imadu se u tom slučaju shodnim načinom i sredstvi od podzemne vlage izolirati.

§. 55.

Zahodi i gnojišta.

Zahod ima se kod svake stanbene sgrade izvesti i spojiti sa dovoljno velikom zahodnom jamom, za slučaj ako se zahodi ne priključuju na javni kanal. Kod sgrada sa više stanova može se iznimno dozvoliti, da se za dva stana priredi jedan zahod. Kod smještenja zahoda valja paziti na zdravstvene obzire i na javnu ćudorednost. Zahod imade se smjestiti prama dvorištu, providiti posebnim prozorom, odieliti dovoljno debelim zidom od stanbenih prostorija i providiti dovoljnom ventilacijom, da zaudarajući plinovi u stanbene prostorije prodirati ne mogu.

Zahodi mogu se izvesti i izvan stanbenih sgrada, nu u tom slučaju moraju biti spojeni sa zahodnom jamom. Zahodne cievi moraju biti od nepromočivoga gradiva. Ako su cievi iznimno od drva, to moraju biti iznutra katranisane, osmoljene ili inim namazom nepromoćivima učinjene.

Zahodna jama mora biti u pravilu zidana, nepromočiva, od zdenca barem 10 m., a od glavnoga zida barem 0·6 m. udaljena. U pomanjkanju kamena ili opeke može se zahodna jama i daskama oplatiti, ali u svakom slučaju imade se pokriti posebnim poklopcem ili pako presvoditi.

Gnojnicu nije dozvoljeno odvadjati u otvoreni kanal, već se imade odvoditi u posebne jame (djubrišta), te nesmiju biti susjedu na štetu.

U većim mjestima ili gdje to javno-zdravstveni odnošaji iziskuju, može kr. kotarska oblast propisati, da se za sakupljanje gnoja posebne jame izvedu, obzidju, taracaju ili ilovačom nabiju, te poklopcem provide. Zahodi, kotcevi i gnojne jame moraju biti od susjedne medje najmanje 8 metara, a od zdenaca najmanje 10 metara udaljene.

Snaženje jama i zahoda kao i odstranjivanje izmetina imade se uvjek po noći obavljati, te tako udesiti, da ne bude smetalo javnosti.

§. 56.

Izvedenje i uredjenje zahoda u većim mjestima.

Zahodi u lječilištnim, ljetovničkim i inim radi udobnosti i u svrhe oporavljenja zdravlja od stranaca pohadjanim mjestima imadu se izvesti kako slijedi:

a) Zahodi imadu se smjestiti na onoj strani sgrade, koja ne leži prama prometnoj površini, ali ipak tako, da ne graniče na stanbene prostorije.

b) Zahodi ne smiju se u pravilu smjestiti u stubištu, a gdje se to iznimno dozvoli, moraju biti tako smješteni, da se počivalište (podest) ne suzuje i da bude jošte dovoljno veliko (bar 1·30 m. dugo i 0·9 šir.).

c) U nižim spratovima imadu se zahodi ili drvenom ili zidanom stienom tako odijeliti, da niti kroz stijenu niti kroz strop ne mogu zaudarajući plinovi prodirati u stanbene prostorije.

d) Svaki samostalan stan valja da imade vlastiti dovoljno razsvijetljeni zahod, nu kod stanova sastojećih samo od jedne sobe i kuhinje, može služiti jedan zahod za dva stana.

e) Zahodne cijevi mogu biti od kamenštine, gline, kamena ili željeza, pa moraju biti u sastavcima dobro gušćene, tako, da mokraču ne propuštaju, a nutarnji promjer zahodnih cijevi ne smije biti izpod 20 cm. Zahodne cijevi moraju se valjano pričvrstiti o zid, pa tako smjestiti, da budu za popravak uvjek lahko pristupne.

f) Kod novogradnja, osobito u mjestima, u kojima je kanalizacija provedena i gdje je vodovod uveden, imadu se zahodi prirediti za izpiranje vodom, te sa sifoni providiti i priključiti na javni kanal.

U mjestima, gdje ne ima javne kanalizacije ni vodovoda, imade se zahod spojiti nepromočivom i hermetično zatvorenom zahodnom jamom, a osim toga valja skrbiti za izdašnu ventilaciju.

§. 57.

Veličina stanbenih soba. Izvedenje koliba.

Kod stana sastojećega od jedne sobe mora biti pôd stanbene sobe najmanje 20 m² velik, svjetla visina sobe bar 2·6 m., vrata bar 0·9 m. široka, 1·9 m. visoka, prozori bar 0·6 m. široki, 0·9 m. visoki, a kod stana sa više soba mora biti bar jedna soba u ovoj propisanoj veličini.

U svakoj stanbenoj sobi mora na svakih 12 m² podne površine odpasti bar jedan prozor, koj se mora dati otvarati.

Prema mjestnim okolnostima može se dozvoliti u uvaženja vriednim slučajevima podignuće koliba, nu iste moraju zapremati najmanje 6 kvadratnih metara podne površine.

§. 58.

Vatrobrani zidovi i otvori prama susjedu.

Ako se sgrade smjeste u udaljenosti od najviše 3·0 m. od susjednoga posjeda, tada se moraju sgrade providiti vatrobranim zidovima od nepogorivoga gradiva, koji ne smiju imati nikakovih otvora.

Tvornicama i radionicama dogradjene stanbene prostorije imadu se od prvih odieliti vatrobranim zidom.

Vatrobrani zidovi moraju biti izvedeni od opeke ili od kamena, nu takovi mogu se do polovice njihove visine takodjer i od sušene opeke izvesti.

Vatrobrani zidovi izmedju zgrada moraju nadvisiti ploštinu krova sa bar 16 cm., a najgornji dio mora biti izveden od dobro pečene opeke. Svaki otvor pokrova krova mora biti udaljen najmanje 2·0 m. od vatrobranoga zida.

Izvedenje prozora ili inih otvora u zidovima, koja graniče na susjednu medju, zabranjeno je, makar bi na to i susjed pristao.

§. 59.

Udaljenost staja od kuće.

Staje, ako se nalaze sa stanom pod jednim krovom, moraju biti od stanbenih prostorija bar 2 metra širokim hodnikom odjeljene, a ako su od sgrade samo tri metra udaljene imadu se providiti vatrobranim zidom.

Ako se staje izgrade izpod stanbenih prostorijah ležećih u dvorištu, to moraju biti svodjene.

Staje izpod stanbenih prostorija napram prometnoj površini ne dozvoljavaju se.

Podovi staja moraju biti nepromočivi ili bar ilovačom nabiti, a osoke iz staja ne smiju se otvoreno razljevati na dvorište ili javno mjesto.

§. 60.

Zajednički zidovi.

Zajedničke zidove izmedju dviju sgrada izvadjati, nije dozvoljeno.

Ograde mogu biti zajedničke, ako su kao takove gruntovno unešene.

§. 61.

Uzdržavanje susjednoga zida.

Ako bi zid vlastnika gradnje sizao izpod razine dna temelja susjednoga zida, onda se ima dotični izvoditelj gradnje pobrinuti za sigurnost susjednoga zida.

§. 62.

Prostor izmedju dvijuh sgrada.

Ako se sgrade ne dotiču jedna druge, a nisu u predielu, gdje je otvoreni način izgradjivanja propisan, to mora ostati izmedju njih prostor barem od 1 m. širine, koji mora biti sa ulične strane zidom zagradjen, a sa dvorištne strane pristupan.

Ako se podigne nova sgrada tik postojeće sgrade, koja je na strani novogradnje providjena krovom bez zabata, to imade vlastnik novogradnje prema susjedu izvesti žljeb izmedju vlastitoga novoga zida, te na postojećem susjednom krovu u svrhu bezprikornoga odvoda oborine, pak imade taj žlieb stalno i u dobrom stanju uzdržavati.

§. 63.

Dužnosti skopčane za zemljištem prelaze i na novoga vlastnika.

Dužnosti i obveze, na koje je obvezan vlastnik izgradjenih i neizgradjenih zemljišta po ovom gradjevnom redu obterećuju zemljišta, pa prelaze kod promjene osobe vlastnika na novoga vlastnika istih, ako nisu te dužnosti već izpunjene.

§. 64.

Izvedenje zdenaca i nakapnica.

U pravilu mora imati svako kućište vlastiti zdenac.

Zdenci mogu se izvesti u najmanjoj udaljenosti od 10 m. od kuća, kanala, zahodnih jama, djubrišta i susjednih zdenaca. Isti moraju biti obzidani, te 80 cm. visokim naslonom i poklopcem providjeni.

Zdenci se moraju barem jedan put u godini čistiti. U blizini groblja i živodernica nije dozvoljeno izvadjati zdence za uporabu stanovnika.

U briegovitim i inim predielima, gdje ne ima podzemne vode, mogu se izvesti nakapnice za sakupljanje oborinskih voda, po tamo uobičajenom načinu.

§. 65.

Situiranje tvornica pogibeljnih zdravlju i tudjem vlastničtvu.

Zdravlju i tudjem vlastničtvu pogibeljna obrtna poduzeća ili tvornice mogu se samo izvan obsega mjesta situirati, a isto tako i ciglane, krečane i ugljenice.

Tvorničke sgrade mogu se samo onda kao osamljene smatrati, ako je svaka njihova točka najmanje 50 m. udaljena od pojedinih susjednih medja i drugih sgrada, dočim 40 m. od skrajnoga ruba prometne površine. Ovaj medjuprostor ne smije se izgraditi.

U tvornici imadu se parni kotlovi, strojevi i veća ognjišta smjestiti u nepresvodjenim ili inom stropnom konštrukcijom providjenim prostorijama, barem 4 metra daleko od stanbenih prostorija, te ih odieliti vatrosigurnim medjašnim zidom od bar 60 cm. debljine, dočim se tvornički dimnjaci imadu po svim pravilima stabilnosti izvesti i providiti sa spravom za hvatanje iskara. Ako bi se ipak tvorničko poduzeće u blizini stanova po nadležnoj oblasti dozvolilo, dužan je vlastnik gradnju odredjenim načinom izvesti tako, da su susjedne sgrade zaštićene od svake pogibelji i štete, koja bi mogla nastati tom gradnjom.

Potanje dalnje ustanove glede gradnja tvornica i inih industrijalnih gradnja propisane su u gradjevnome redu II. za gradove.

§. 66.

Uredjenje vatropogibeljnih radionica kod stanbenih sgrada.

Uredjenje radionica za stolare, kovačnica i inih vatropogibeljnih radionica, kao i spremišta za pohranu vatropogibeljne robe i predmeta u stanbenim sgradama može se samo onda dozvoliti, ako svi nad takovim prostorijama nalazeći se stanovi imadu bar jedan od gore navedenih radiona i spremišta posebno odieljeni pristup do stubišta, te ako su od istih odieljeni vatrosigurnim stropom.

§. 67.

Trošne gradjevine.

Glede trošnih i ruševnih gradjevina, koje se imadu iz opravdanoga razloga temeljito popraviti ili odstraniti, može kr. kotarska oblast na temelju tehničkoga mnienja svoga stručnjaka izdati odluku uz pridržanje prava utoka vlastnika, da se imade u opredieljenom roku trošna gradjevina popraviti ili odstraniti.

§. 68.

Mjere sigurnosti kod novogradnja i većih popravaka i tereti susjeda kod izvedenja popravaka. Postupak kod odstranjenja javnih nareda.

Kod gradnja i popravaka na sgradama imadu se postaviti vidljivi znakovi po danu i po noći, da se svakoj pogibelji predusretne, a gradilište i izkopane jame imadu se shodno ograditi, te sve mjere preduzeti, da je promet prolaznika obezbiedjen. Možebitni javni kanali na prometnim površinama blizu gradilišta moraju se prekriti za vrieme gradnje.

Za očuvanje susjednoga posjeda imadu se preduzeti sve potrebne sigurnostne mjere, a susjed mora trpiti podignuće ili uporabu lazila i smještenje gradiva na svom zemljištu, u koliko to popravak ili novogradnja susjedne kuće neobhodno iziskuje, ali je vlastnik gradnje dužan susjedu nanešeni kvar odštetiti. Ako se usljed novogradnje ili popravka imadu javni naredi, kao brzojavni i telefonski stupovi, javne svjetiljke itd. odstraniti ili preložiti, to se imade za to zamoliti dozvola nadležne oblasti.

§. 69.

Pločnici i krovni žljebovi.

U većim mjestima sa više od 2000 stanovnika imadu se u glavnim ulicama položiti pločnici od barem 1 m. širine, i krovovi providiti žljebovima sa odvodnim cijevima od lima. U ostalom može kr. kotarska oblast i u mjestima sa manjim brojem stanovnika izvedenje pločnika i krovnih žljebova sa odvodnim cijevima odrediti, ako to pronadje za shodno.

Občinsko poglavarstvo imade u obće svagdje na to paziti, a naročito tamo, gdje se gradi spojito uz prometne površine, i odrediti, da vlastnik gradnje uz gradilište uredi prolazni hodnik i izvede odvodni jarak, pa u tu svrhu obavi bar s tim skopčane zemljoradnje i planiranje, zatim, da po mogućnosti taj hodnik pošljunči tako, da se s vremenom može isti potaracati ili redoviti pločnik ma iz kakova god gradiva izvesti, i odvodnja oborina omogućiti. Gdje se pako već pristupi k uredjenju pločnika uz prometne površine cieloga mjesta, tamo imadu občinska poglavarstva obzirom na mjestne, imućtvene i ine

okolnosti izraditi poseban štatut glede načina izvedenja, širine pločnika, gradiva, pokrića i razdiobe troškova, uzdržavanja itd., pa ga podnijeti na potvrdu kr. kotarskoj oblasti.

§. 70.

Ograda sa strane prometne površine.

Sa strane prometne površine imade se u gradjevnom pravcu izvesti plot ili ograda od barem 1·5 m. visine.

U manjim mjestima sa manje od 1000 stanovnika može biti umjesto umjetne ograde i živica.

Vlastnici gradilišta moraju u pravilu svoj posjed prama susjedu ograditi. Ako se glede podignuća ograde na prijepornoj medji ne može postignuti sporazumak izmedju stranaka, odlučit će kr. kotarska oblast u smislu §. 67. gradjevnoga reda II. za gradove.

§. 71.

Odluke u gradjevnim predmetima.

U gradjevnim predmetima odlučuje u prvoj molbi občinsko poglavarstvo u prenešenom djelokrugu, a kr. kotarska oblast u vlastitom, u drugoj kr. županijska oblast, a u trećoj kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove.

§. 72.

Odluke glede prekršaja i kaznenih stvari.

U prekršajima i kaznenim stvarima je prvomolbena oblast kr. kotarska oblast, druge molbe kr. županijska oblast, a treće kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove.

§. 73.

Prekršaji gradjevnog reda.

Prekršaji ovoga gradjevnoga reda, koji su kažnjivi po obćem kaznenom zakonu, kaznit će se po istom zakonu.

§. 74.

Kazne za prekršaje gradjevnih propisa.

Vlastnik gradnje i izvoditelj iste, u koliko padne krivnja na jednoga ili drugoga, kaznit će se za prekršaje po §§. 14. i 15. ovoga gradjevnoga reda novčanom globom od 20 do 300 kruna odnosno zatvorom od dva do trideset dana, a za ine druge prekršaje globom od 10 do 100 kruna odnosno zatvorom od jedan do deset dana.

Ove kazne ne riešavaju krivca dužnosti, da po odluci kr. kotarske oblasti posve odstrani protupropisno izvedenu gradnju ili izpravi manu, te izvede promjenu, koja se ne protivi gradjevnomu propisu.

§. 75.

Uporaba novčanih globa.

Pravomoćnu osudu izvadja kr. kotar. oblast. Unišle novčane globe pripadaju gradjevnoj zakladi dotične obćine.

§. 76.

Posebni dodatci gradjevnomu redu.

K nazočnomu gradjevnomu redu izdat će nadležna oblast prema potrebi, ali samo uz odobrenje kr. zem. vlade, posebne dodatke, odnosno nadopunjke, sadržavajuće potanke gradjevne ustanove glede načina gradnje u obće, a naročito za podignuće svake sa modernim uredjajem providjene gradjevine u lječilištnim i ljetovničkim mjestima

ili u mjestima, koja služe za udobnost, odmor i oporavu zdravlja stranaca, prema tamošnjim mjestnim okolnostima, koje će se tečajem razvitka mjesta promieniti; isto tako i u mjestima obzirom na njihove gospodarstvene i industrijalne odnošaje, ter obzirom na propise izdane prigodom odobrenja regulacije prometnih površina.

Ovakovi dodatci odnosno nadopunjci, već izdani k postojećim gradjevnim redovima, kao što su za Trsat, Sušak, Cirkvenicu i za okolicu Plitvičkih jezera, ostaju i nadalje u kriepost, u koliko se tiču tamošnjih osebujnih mjestnih tehničkih uredjaja, dočim se ukidaju upravne ustanove tih štatuta, te stupaju u kriepost propisi ovoga gradjevnoga reda.

§. 77.

Uporaba gadjevnog reda II. za oveće gradnje na ladanju.

Kod podijeljivanja gradjevnih dozvola za novogradnje svake vrsti ili oveće preinake postojećih gradjevina u sjedištima kr. županijskih i kotarskih oblastih, u koliko se te oblasti ne nalaze u gradovima, naročito za podignuće svake sa modernijim uredjajem providjene gradjevine, imadu se u pogledu načina izvedenja upotrebiti ustanove gradjevnoga reda II. za gradove.

§. 78.

Valjanost gradjevnoga reda.

Danom proglašenja ovoga gradjevnoga reda prestaje valjanost sviju do sada izdanih gradjevnih redova.

U Zagrebu, 25. lipnja 1900.

Dragutin grof **Khuen-Hedervåry** v. r.

Sadržaj.

Poglavje I.

Obćenite ustanove.

Poglavje II.

Posebne ustanove.

Tumač manje poznatih tehničkih izraza.

Brid — *Kante.*
Brid vienca — *Gesimskante.*
Bilinjak — *Gewächshaus.*
Bačvasti svod — *Tonnengewölbe.*
Blazinica — *Polsterholz.*
Bodljikasta ili trnovita žica. — *Stacheldrath.*
Centralna jezgra — *Centralkern.*
Cimer — *Schild.*
Češki svod — *Böhmisches Platzelgewölbe.*
Dizalo — *Lift, Aufzug.*
Dovratnik — *Thürstock.*
Gustiti — *verdichten.*
Gruh — *Schutt.*
Grednik — *Gebälk.*
Greda — *Balken.*
Glavni vienac — *Hauptgesims.*
Gradski prediel — *Stadt, Zone, Stadtrayon.*
Gradjevina — *Bauobjekt, Baulichkeit jeder Art.*
Gradjevna crta — *Baulinie.*
Gnojište — *Düngerplatz.*
Gnojna jama — *Düngergrube.*
Izvadjač ili izvoditelj — *Bauausführende.*
Izgradnja — *Ausbau.*
Izljev — *Ausguss.*
Iztak(ci) — *Ausladung.*
Izpiranje vodom — *Wasserspülung.*
Izmetine — *Excremente.*
Iskrolovka — *Funkenfänger.*
Jednostrešni krov — *Pultdach.*
Kamenština — *Steingut.*
Kapak (kapci) — *Fensterladen.*
Krečana — *Kalkofen.*
Krak stuba — *Stiegenarm.*
Kaljužnica — *Senkgrube.*
Kostur — *Gerippe.*
Kolobrani — *Radabweiser.*
Klinaste opeke — *Keilförmige Ziegel.*
Krovni pokrov — *Dacheindeckung.*
Koristni teret — *Nutzlast.*
Lezena — *Lisene.*
Ljestve — *Leiter.*
Ljepenka — *Pappe.*
Ljetovnik — *Villa.*
Lice ili pročelje — *Façade.*
Loš vodić — *schlechter Leiter.*
Lazila — *Gerüst.*
Lazila na luk — *Lehrgerüst, Bogengerüst.*
Ložištna skupina — *Heizgruppe.*
Ljevani cement — *Gusscement.*
Medjukatni vienac — *Kordongesims.*
Minanje — *Sprengen.*
Motka — *Auffangstange.*
Nabijati — *Stampfen.*
Naprezanje — *Inanspruchnahme.*
Nakapnica — *Cisterne.*
Nadsvjetlo — *Oberlicht.*
Nepromočan — *undurchlässig, wasserdicht.*
Natezanje — *Zugspanung.*
Okno — *Schacht.*
Ogranak — *Abzweigstück.*
Ograda — *Zaun.*
Oborinska voda — *Regenwasser.*
Obodni zidovi — *Umfangsmauern.*
Osok — *Jauche.*
Otvoreni način izgradjenja — *offene Bauweise.*
Otvoreno slobodno stubište — *Freitreppe.*

Oduška — *Dunstschlauch.*
Obalni zidovi — *Ufermauern.*
Oplata na preklop — *Verschalung mit Uebergreifung.*
Opekana — *Ziegelofen.*
Opisni statut — *Beschreibungs-Statut.*
Priečka — *Querbalken.*
Preljev — *Ueberlauf.*
Pretinci — *Scheidewände.*
Podkrovlje — *Dachbodenraum.*
Prokolja — *Dippelbaüme.*
Popruzi — *Gurten.*
Podrumiti — *unterkellern.*
Početak svoda — *Gewölbanlauf.*
Pločnik — *Trottoir.*
Podporni zidovi — *Stützmauern.*
Prosjek — *Querschnitt.*
Pometinske jame — *Kehrgrube.*
Poloj (poplavište) — *Inundationsgebiet.*
Podnožje — *Sockel.*
Postrani tlak — *Seitlicher Schub.*
Pomoljci — *Erker.*
Podzemua voda — *Grundwasser.*
Prozorni luk — *Fensterbogen.*
Počivalište — *Podest.*
Prostonosne stube — *Freitragende Stufen.*
Propuzljivi dimnjaci — *schliefbare Rauchfänge.*
Pilovi — *Pfeiler.*
Priklon krova — *Dachneigung.*
Predprostor — *Vorraum.*
Prehit — *Umkippen.*
Ravan pravac — *Gerade Richtung.*
Razina — *Niveau.*
Razdiobni nacrt. — *Parcelirungsplan.*
Razdielni zid — *Abtheilungsmauer.*
Razupiranje — *Pölzen.*
Ručna motka — *Handgriff.*
Režka ili sljubnica — *Fuge.*
Sušiona — *Trocken-Kammer.*
Suvišna para — *Ueberdampf.*
Stubištna tetiva — *Stiegenwange.*
Stube spužarice — *Schneckenstiege.*
Sedlasti krov — *Satteldach.*
Shed krov — *Sheddach.*
Sjenik — *Heuboden.*
Sadrene platnice — *Gypsdielen.*

Stalna točka — *Fixpunkt.*
Srednji zidovi — *Mittelmauern.*
Sklop — *Block.*
Skoba — *Klamer.*
Svod — *Gewölb.*
Sprava za spaljivanje dima — *Rauchverzehrer.*
Spojiti način izgradjivanja — *geschlossene Bauweise.*
Sastav — *Construction.*
Streha — *Vordach bei Auslagen.*
Svjetlik — *Lichthof.*
Svjetla širina i duljina — *Lichte Breite und Länge.*
Sniegobran — *Schneefänger.*
Sabirni kanal — *Samelkanal.*
Trokraki — *Dreiarmig.*
Troska — *Schlacke.*
Temeljni poprug — *Erdgurte.*
Temeljni zidovi — *Fundamentmauer.*
Tjeme svoda — *Gewölbscheitel.*
Uzlaz — *Aufgang.*
Ušće — *Mündung.*
Usidrenje — *Verankerung.*
Ustroj — *Construction.*
Uslov — *Vorbedingnng.*
Ulazno grlo — *Einsteigschaht.*
Ulična medjašna crta — *Strassengrenzlinie.*
Ulično pročelje — *Gassenfaçade.*
Utrenik — *Strassenkörper.*
Uglovne spone — *Eckschliessen.*
Upornica — *Stützlinie.*
Valoviti lim — *Wellblech.*
Vatrište — *Feuerstätte.*
Vienac — *Gesimse.*
Vodovi — *Leiter.*
Vodostaj — *Wasserstand.*
Veža (uvoz) — *Einfahrt.*
Veza (pajanta) — *Kehlbalken.*
Vjerodajnica — *Ueberprüfungs-Certificat.*
Zračna rupa — *Luftschlitz.*
Zračište — *Luftschacht.*
Zaključni zidovi — *Abschlussmauern.*
Zaglavak — *Scheitel.*
Zabatni zid — *Giebelmauer.*

Zaglavak svoda — *Gewölb-Scheitel.*
Zapor — *Abschluss.*
Zaporanj — *Durchschieber.*
Završak dimnjaka — *Rauchfangkappe.*
Zvonilo — *Glockenzug.*
Zakoniti biljeg — *Gesetzliche Marke.*
Zidje na kanate — *Riegel-Mauerwerk, (Fachwerk).*
Žarulja — *Glühlampe.*
Žbuka — *Verputz, Anwurf.*

Željezn nosnik — *Traverse.*
Željezna spona — *Eisen-Schliesse.*
Željezne stupnje za penjanje — *Steigeisen.*
Željezni valjkasti zapori — *Rollbalken aus Eisen.*
Žljebnjaci — *Firstziegel.*
Žična mreža — *Drathnetz.*
Zidje neožbukano — *Unverfugtes Mauerverk, (Rohbau).*
